

Bachelor HBO-Rechten Hogeschool Inholland

*Verlag van de uitgebreide opleidingsbeoordeling
11 en 12 februari 2020*

Colofon

Instelling en opleiding

Inholland

Posthumalaan 90

3072 AG Rotterdam

Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: niet van toepassing

Opleiding: HBO-Rechten

Locatie: Rotterdam

Variant: Voltijd en deeltijd

Croho-nummer: 39205

Visitatiecommissie

Drs. Raoul van Aalst, voorzitter

Mr.dr. Eric van de Luijtgarden, deskundige

Mr. Theo Joxhorst, deskundige

Iduna van den Assem, student-lid

Drs. Astrid Koster, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van

AeQui VBI

Vlindersingel 220

3544 VM Utrecht

www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	7
Beoogde leerresultaten	8
Programma.....	11
Personeel.....	15
Voorzieningen en begeleiding	17
Kwaliteitszorg	20
Toetsing	22
Gerealiseerde leerresultaten.....	24
Bijlagen	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie	28
Bijlage 2 Programma visitatie	29
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	30

Samenvatting

Op 11 en 12 februari 2020 is de bacheloropleiding HBO-Rechten van Hogeschool Inholland gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief**. De voltijdse vierjarige bacheloropleiding HBO-Rechten leidt studenten op tot hbo-juristen. Dit zijn praktijkgerichte juridische professionals die breed inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. De opleiding heeft ook een deeltijdse variant.

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding HBO-Rechten leidt studenten op tot hbo-juristen. Dit zijn praktijkgerichte juridische professionals die breed inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Deze afgestudeerde hbo-jurist beschikt over juridische, analytische en communicatieve vaardigheden en heeft gedegen kennis van het recht. De opleiding richt zich op zes competenties: vijf uit het landelijke opleidingsprofiel, aangevuld met een zesde competentie 'Professioneel Handelen'. De competenties zijn van voldoende niveau, maar de uitwerking van de competentie 'Professioneel Handelen' vraagt nog verdere aandacht door deze meer te koppelen aan het beroep van hbo-jurist. De competenties sluiten aan bij de ontwikkelingen en behoefte in het werkveld. De samenwerkingsverbanden die de opleiding aangaat hebben veel potentie. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Programma

De vormgeving en inrichting van het programma is overzichtelijk en de beroeps- en praktijkgerichte oriëntatie van de opleiding is duidelijk zichtbaar. Ook de extra competentie 'Professioneel Handelen' is voldoende aanwezig in het curriculum. De beroepsopdrachten bieden studenten voldoende voorbereiding op het toekomstige beroep van een hbo-jurist. Ook heeft de opleiding voldoende aandacht voor praktijkgericht onderzoek. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten en de opleiding differentieert in het programma tussen instroomverschillen. Het programma kan nog beter aansluiten op de situatie van deeltijdse studenten. Daartoe gaat de opleiding vanaf 2020-2021 voor deeltijdstudenten de mogelijkheid van valideren (vrije ruimte) introduceren.

De opleiding voert een doeltreffend taalbeleid: de opleiding levert een prestatie door de gedifferentieerde mbo-groep met regelmatig een zwakke Nederlandse taalvaardigheid tot hbo-niveau op te leiden en daarbij ook gericht aandacht te besteden aan het verbeteren van de Nederlandse taal. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaarden. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Personeel

Het gedreven docententeam is voldoende gekwalificeerd en in omvang toereikend. De expertise van het team als geheel is gevarieerd en beslaat zowel inhoudelijke kennis, methodieken, begeleidings- en toetsvaardigheden en onderzoekvaardigheden. Ook heeft het docententeam voldoende relevante ervaring in het werkveld. De aansluiting van het team met lopend onderzoek is door de leerkringen en het lectoraat adequaat. Inholland heeft een nieuwe lector aangetrokken, dit zal de contacten met het lectoraat verstevigen. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen van de opleiding zijn toereikend. De opleiding heeft de begeleiding in alle fasen van de opleiding adequaat vormgegeven. Er is veel persoonlijk contact met studenten en ook de informatievoorziening naar studenten is adequaat. De opleiding besteedt veel aandacht aan verbondenheid met studenten. De PCM-cyclus (Performance Competence Management) is een goede manier om inzicht te krijgen in de voortgang van studenten en deze bij te sturen. De tevredenheid van studenten over PCM kan worden vergroot. Deze overwegingen in ogenschouw nemend,

beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaarden. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Kwaliteitszorg

De opleiding beschikt over een goed ontwikkelde systematiek voor kwaliteitszorg waarbij het hele team actief betrokken is. Input verzamelt de opleiding door middel van een breed palet aan kwaliteitsinstrumenten. Naast studenten en docenten zijn ook alumni en het afnemende beroepenveld actief betrokken bij de kwaliteitszorg. Tevens worden interne en externe stakeholders betrokken bij beoordeling en reflectie. De uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden bovendien tot structurele, snelle en adequate verbeteractiviteiten. De PDCA-cyclus wordt gedragen en geleefd door alle betrokkenen: de cultuur binnen het team is duidelijk gericht op kwaliteitsverbetering. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat toetsstelsel. De opleiding heeft goede toetsmatrijzen en voor alle onderdelen uitgebreide rubrics ontwikkeld. De opzet van de formulieren is adequaat. De toetsing is door de beroepsopdrachten duidelijk gericht op de integrale competentieverwerving en bestaat uit zowel formatieve als summatieve beoordeling. Door middel van de toetsing kunnen studenten de leerresultaten bereiken. Docenten volgen scholing om hun toetsexpertise bij te houden. De examencommissie en de toetscommissie borgen adequaat de kwaliteit van de toetsing en beoordeling. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze

standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Gerealiseerde leerresultaten

Het afstudeerprogramma van de voltijdse en de deeltijdse variant van de opleiding bestaat uit een afstudeeronderzoek (scriptie), een eindcompetentieprofiel (inclusief mondelinge verantwoording) en een mondelinge presentatie van de scriptie (eindgesprek). De beoordeling van het eindniveau vindt plaats door twee examinatoren. De eindwerken van zowel de voltijdse als de deeltijdse variant getuigen van het bachelorniveau. De verantwoording van de beoordeling krijgt voldoende aandacht. Alle eindwerken zijn navolgbaar beoordeeld en de beoordelingen correleren met de kwaliteit van het werk. Het eindniveau wordt door onder andere de examencommissie in voldoende mate geborgd. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Aanbevelingen

De bacheloropleiding HBO-Rechten wordt door de commissie als voldoende beoordeeld. Met het oog op de toekomst geeft de commissie volgende suggesties ter overweging:

- De competentie 'Professioneel Handelen' kan verder worden uitgewerkt door de relatie met de toekomstige beroepspraktijk als hbo-jurist te verstevigen;
- In de eindwerken kan meer aandacht worden besteed aan de (analyse van de) context van de juridische vraag;
- Voor deeltijders zou het wenselijk zijn dat bepaalde onderdelen van het programma wat meer op de specifieke doelgroep worden afgestemd.

Alle standaarden van het NVAO kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft de visitatiecommissie een **positief advies** inzake accreditatie van de bacheloropleiding HBO-Rechten van Inholland. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Namens de voltallige visitatiecommissie, Utrecht, april 2020

drs. R.R. van Aalst
Voorzitter

drs. A.N. Koster
Secretaris

Overzicht beoordeling

De beoordelingen per standaard zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Standaard	Beoordeling Voltijd	Beoordeling Deeltijd
1. Beoogde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
2. Oriëntatie van het programma	Voldoet	Voldoet
3. Inhoud van het programma	Voldoet	Voldoet
4. Leeromgeving van het programma	Voldoet	Voldoet
5. Instroom	Voldoet	Voldoet
6. Personeel	Voldoet	Voldoet
7. Materiële voorzieningen	Voldoet	Voldoet
8. Begeleiding	Voldoet	Voldoet
9. Kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur en ontwikkeling	Voldoet	Voldoet
10 Toetsing	Voldoet	Voldoet
11 Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
Eindbeoordeling	Positief	Positief

Inleiding

De bacheloropleiding HBO-Rechten leidt studenten op tot hbo-juristen. Dit zijn praktijkgerichte juridische professionals die breed inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt.

De instelling

De bacheloropleiding HBO-Rechten vormt samen met de opleidingen Sociaal Juridische Dienstverlening en Integrale Veiligheidskunde het cluster Recht & Veiligheid. Dit cluster is onderdeel van het domein Business, Finance & Law (BFL), één van de zes domeinen van Inholland.

De opleiding

De opleiding HBO-Rechten van Inholland leidt sinds 2003 hbo-juristen op in Rotterdam. De opleiding wordt geleid door de manager van het cluster Recht & Veiligheid en twee teamleiders. De 40 docenten zijn verdeeld over vijf teams die beide varianten (voltijd en deeltijd) bedienen. Op dit moment zijn er 1.204 studenten ingeschreven bij de opleiding: 1.111 voltijdstudenten en 93 deeltijdstudenten. De opleiding kent drie afstudeerrichtingen: De overheidsjurist (Public service in legal procedures), De bedrijfsjurist en De rechtsbijstandjurist.

De opleiding wordt grotendeels in de Nederlandse taal aangeboden. Het internationale multidisciplinaire keuzeprogramma Law and Safety in Public Service wordt in het Engels verzorgd omdat deze minor in samenwerking met NUPS in Hongarije en de opleiding Integrale veiligheidskunde wordt aangeboden. Het panel vindt dit een adequate uitleg.

De visitatie

Hogeschool heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie heeft op 11 en 12 februari 2020 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft zich daarbij expliciet georiënteerd aan het cluster waarin deze opleiding geplaatst is. Dit is met het voltallig panel gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) het panel.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is in april in concept toegezonden aan de opleiding; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Op initiatief van de opleiding gaat een ontwikkelgesprek plaatsvinden in mei 2020. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding HBO-Rechten leidt studenten op tot hbo-juristen. Dit zijn praktijkgerichte juridische professionals die breed inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Deze afgestudeerde hbo-jurist beschikt over juridische, analytische en communicatieve vaardigheden en heeft gedegen kennis van het recht. De opleiding richt zich op zes competenties: vijf uit het landelijke opleidingsprofiel, aangevuld met een zesde competentie 'Professioneel Handelen'. De competenties zijn van voldoende niveau, maar de uitwerking van de competentie 'Professioneel Handelen' vraagt nog verdere aandacht door deze meer te koppelen aan het beroep van hbo-jurist. De competenties sluiten aan bij de ontwikkelingen en behoefte in het werkveld. De samenwerkingsverbanden die de opleiding aangaat hebben veel potentie. Deze overwegingen in ogen-schouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Inholland leidt met de bacheloropleiding HBO-Rechten studenten op tot hbo-juristen. Dit zijn praktijkgerichte juridische professionals die breed inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Deze afgestudeerde hbo-jurist heeft sterk ontwikkelde juridische, analytische en communicatieve vaardigheden en heeft gedegen kennis van het recht. De studenten van HBO-Rechten van Inholland zijn praktisch en onderzoekend ingesteld en vormen een aanvulling op de universitair opgeleide juristen.

De opleiding profileert zich als de HBO-Rechten opleiding die voorbereidt op multidisciplinaire samenwerking en innovatie in de juridische praktijk. De opleiding richt zich ook op informatieveiligheid, privacy en het gebruik en ontwikkeling van digitale hulpmiddelen (beslisbomen, modelcontracten, tools en applicaties) voor juridisch werk. De opleiding geeft tot slot invulling aan haar missie door het motto "persoonlijk en dichtbij". Ook "durf te leren" is een belangrijke kernwaarde van de opleiding.

De opleiding richt zich op drie belangrijke beroepscontexten van de overheidsjurist, de bedrijfsjurist en de rechtsbijstandjurist. Ook heeft de opleiding aandacht voor de internationaal georiënteerde jurist in de (internationale) samenleving.

De opleiding heeft de volgende zes competenties geformuleerd:

- R1 Analyseren
- R2 Adviseren
- R3 Belangen behartigen
- R4 Beslissen
- R5 Organiseren
- R6 Professioneel handelen

Van deze zes competenties bevatten de vijf in 2019 landelijk vastgestelde competenties en een zesde competentie 'Professioneel Handelen' die de opleiding heeft toegevoegd aan de landelijk vastgestelde competenties van hbo-jurist. De opleiding ziet 'Taal en communicatie' als belangrijke elementen van de competentie 'Professioneel Handelen' en legt de nadruk op de kritische houding die de hbo-jurist naar zichzelf en zijn omgeving heeft en een leven lang leren.

De competenties zijn uitgewerkt op een competentiekaart. De competentiekaart maakt duidelijk wat de competenties inhouden, inclusief de relatie met kennis, handelingen, vaardigheden, beroepsproducten en indicatoren.

Internationaal perspectief

In het landelijk opleidingsprofiel is ook de internationale dimensie van het beroep beschreven. De opleiding hanteert de volgende visie met betrekking tot het opleiden van studenten voor een internationale context: "In de 21e eeuw is internationalisering een cruciaal onderdeel van de vorming van studenten. Het domein BFL wil alle studenten voorbereiden op een internationale en multiculturele samenleving en arbeidsmarkt, waarbij alle afgestudeerden over de nodige internationale en interculturele competenties beschikken".

De hbo-jurist kan in het licht van deze visie na zijn studie in het buitenland of in Nederland binnen een internationale context aan het werk. De hbo-jurist heeft daarnaast te maken met een diverse multiculturele cliëntpopulatie en werkomgeving. Aspecten die te maken hebben met culturele sensitiviteit en interculturele communicatie zijn opgenomen in de indicatoren van de competenties adviseren, vertegenwoordigen en professioneel handelen. Ook in de 'Body of Knowledge and Skills' (BoKS) van de opleiding zijn diverse kennisaspecten opgenomen voor het werken in een internationale context, zoals Internationale en Europese wet- en regelgeving en Internationale ontwikkelingen.

Onderzoekend vermogen

De opleiding HBO-Rechten leidt niet op tot onderzoeker. Wel verwerven studenten tijdens de opleiding onderzoeksvaardigheden om in de praktijk toegepast onderzoek uit te voeren en daarmee de praktijk te verbeteren en te innoveren. Het ontwikkelen van analytische en communicatieve vaardigheden is voor de opleiding onmisbaar om tot oplossingen en samenwerking te komen. Onderzoekend vermogen, zoals omschreven in de HBO-standaard en de Dublindescriptoren, is in de opleiding te herkennen in de competenties 'Analyseren', 'Adviseren' en 'Professioneel Handelen', en in de BOKS.

Het domein heeft twee onderzoeksgroepen: het Business Research Centre (BRC) en Recht & Veiligheid (R&V) die als gemeenschappelijk thema 'Duurzaam organiseren met de menselijke maat' hanteren. De onderzoeksgroep Recht & Veiligheid waar het cluster het meest mee samenwerkt, kent twee onderzoeklijnen, met elk een eigen lector: Publiek Vertrouwen in Veiligheid en Toegankelijkheid van het Recht.

Betrokkenheid werkveld

Naast de Beroepenveldcommissie (BVC) is ook het regionale beroepenveld betrokken bij de ontwikkeling van het curriculum, waaronder het bepalen van relevante thema's, actuele ontwikkelingen en beroepsopdrachten. Thema's in de eerste twee jaren betreffen de verschillende beroepsrollen, posities en werkterreinen van een hbo-jurist.

Overwegingen

De missie van Hogeschool Inholland is uitgebreid geformuleerd en de visie van de opleiding sluit bij deze missie aan. De visitatiecommissie stelt vast dat de bacheloropleiding HBO-Rechten voldoet aan internationaal aanvaarde niveaubeschrijvingen en standaarden (Dublindescriptoren voor de bachelor). De opleiding hanteert passende competenties als beoogde leerresultaten en geeft deze overzichtelijk weer over de competentiekaart. De visitatiecommissie waardeert het dat de opleiding de landelijk vastgestelde vijf competenties heeft aangevuld met de competentie 'Professioneel Handelen'. De doelstellingen en de eindkwalificaties zijn volgens de commissie adequaat uitgewerkt: alle competenties zijn op competentiekaarten vertaald in gedragsindicatoren passend bij de eindniveaus van de propedeuse-, de hoofd- en de afstudeerfase. De invulling van de competentiekaarten wordt zichtbaar gedragen door het hele team.

De doorontwikkeling en uitwerking van de opleidingscompetenties vraagt naar het oordeel van de commissie echter nog verdere aandacht. Met name de competentie 'Professioneel Handelen'

kan nog verder worden uitgewerkt voor de betekenis van professioneel handelen voor een hbo-jurist te versterken. Dit kan bijvoorbeeld door deze competentie te koppelen aan een praktijkcasus en wat deze betekent voor de bijdrage die studenten gaan leveren aan het beroep van hbo-jurist. Door deze ruimte in te nemen kan de opleiding zich nog beter onderscheiden van andere opleidingen HBO-Rechten.

De commissie is van oordeel dat de opleiding aansluit bij de ontwikkelingen in het werkveld. Het beroepenveld heeft bovendien duidelijk behoefte aan hbo-juristen met zowel juridische als

praktijkgerichte expertise. De samenwerkingsverbanden die de opleiding aangaat hebben veel potentie, met name die met de Gemeente Rotterdam. De commissie waardeert het enthousiasme van de opleiding voor deze samenwerkingsverbanden en ondersteunt de ontwikkeling om dit ook te kunnen bereiken.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Programma

De vormgeving en inrichting van het programma is overzichtelijk en de beroeps- en praktijkgerichte oriëntatie van de opleiding is duidelijk zichtbaar. Ook de extra competentie 'Professioneel Handelen' is voldoende aanwezig in het curriculum. De beroepsopdrachten bieden studenten voldoende voorbereiding op het toekomstige beroep van een hbo-jurist. Ook heeft de opleiding voldoende aandacht voor praktijkgericht onderzoek. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instroomende studenten en de opleiding differentieert in het programma tussen instroomverschillen. Het programma kan nog beter aansluiten op de situatie van deeltijdse studenten. Daartoe gaat de opleiding vanaf 2020-2021 voor deeltijdstudenten de mogelijkheid van valideren (vrije ruimte) introduceren. De opleiding voert een doeltreffend taalbeleid: de opleiding levert een prestatie door de gedifferentieerde mbo-groep met regelmatig een zwakke Nederlandse taalvaardigheid tot hbo-niveau op te leiden en daarbij ook gericht aandacht te besteden aan het verbeteren van de Nederlandse taal. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaarden. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Oriëntatie

Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Bevindingen

Het curriculum van de opleiding is verbonden met de werkterreinen binnen de beroepspraktijk. De uitvoering van beroepsopdrachten staat daarbij centraal. Deze beroepsopdrachten nemen, naarmate de opleiding vordert, toe in omvang (EC) en complexiteit en zijn ontwikkeld in nauwe samenwerking met de beroepspraktijk, onder andere met de beroepenveldcommissie (BVC). De BVC representeert de verschillende werkvelden in de regio en geeft casuïstiek voor de invulling van de beroepsopdrachten. Ook de houding en het gedrag die het werkveld verwacht van een startende hbo-jurist wordt hierin aangeboden.

Het programma geeft de student op deze wijze een beeld van het werkveld en de mogelijke functies, laat hem ervaringen opdoen als hbo-jurist en ontwikkelt vaardigheden ('21st century skills', 'In-holland professional') om in te kunnen spelen op ontwikkelingen. Dit wordt zichtbaar in de prestatie-indicatoren die gericht zijn op de beroepshouding en binnen aspecten van de competentie

'Professioneel Handelen'. Studenten hebben contact met het werkveld door stages, praktijkdagen en werkveldexcursies naar bijvoorbeeld de rechtspraak of een deurwaarderskantoor.

Ook de ontwikkeling van onderzoekend vermogen is in het curriculum vormgegeven in de onderzoekslijn en beroepsopdrachten. De onderzoekslijn van HBO-Rechten Inholland is toegelicht in het document 'Praktijkgericht juridisch onderzoek' binnen het cluster Recht & Veiligheid op basis van het Protocol 'Verbeteren en Verantwoorden van Afstuderen in het hbo 2.0'. Vanaf het begin wordt tevens een beroep gedaan op de onderzoekende houding en onderzoeksvaardigheden. Tijdens de stage doen zij individueel een minionderzoek en in jaar 4 voeren studenten een afstudeeronderzoek uit met een opdracht van een opdrachtgever uit het beroepenveld.

Om de visie op internationalisering in de opleiding vorm te geven heeft de opleiding onder andere contact met een aantal buitenlandse partners (hogescholen en universiteiten in het buitenland) waar studenten een deel van hun studie kunnen doen. Het internationale multidisciplinaire keuzeprogramma Law and Safety in Public Service is in dit licht speciaal ontwikkeld voor studenten die geïnteresseerd zijn in internationale

vraagstukken op het gebied van recht en veiligheid. De opzet en uitvoering van deze minor is in samenwerking met NUPS in Hongarije en de opleiding Integrale veiligheidskunde.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de beroeps- en praktijkgerichte oriëntatie van de opleiding duidelijk zichtbaar is in het programma. De beroepsopdrachten bieden studenten de nodige kennis, vaardigheden, ervaring en beroepshouding aan en bereiden hen goed voor op het toekomstig beroep van een -jurist in een multiculturele arbeidsmarkt en samenleving. De beroepsopdrachten zijn relevant voor het werkveld en vormen bovendien een goede balans tussen theorie en de praktijk.

De invoering en de kwaliteit van de beroepsproducten is naar het oordeel van de commissie een van de belangrijkste ontwikkelingen in het curriculum geweest sinds de vorige visitatie. Ook de contacten met het werkveld zijn sterk verbeterd. Ook garandeert de opleiding door de vooraf gestelde eisen dat de beroepsproducten op hbo-niveau kunnen worden uitgevoerd. De commissie is hier tevreden over.

Praktijkgericht onderzoek is volgens de commissie ook goed in het programma verweven. De onderzoeksleerlijn kent een goede opbouw in moeilijkheidsgraad. De commissie is bovendien van oordeel dat de opleiding beschikt over een voldoende contacten met het lectoraat. Door de nieuwe lector zullen deze contacten verstevigd worden. De commissie is hier tevreden over. Op deze wijze is de instelling in staat om praktijkgericht onderzoek ook daadwerkelijk in de opleiding vorm te geven.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Inhoud

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

Het eerste en tweede jaar zijn gericht op kennis van begrippen en het toepassen van kennis op casuïstiek. Ook leert de student vaardigheden zoals een cliëntgesprek voeren, een betoog schrijven en een dossier analyseren. De aan te tonen kennis en kunde is beschreven in de toetscriteria per onderwijseenheid. Gezien de verschillen in opleidingsachtergrond en taalniveau, is er in het eerste jaar tevens extra aandacht voor Nederlands en lees- en schrijfvaardigheid.

In het derde en vierde jaar van de opleiding kiezen studenten een van de drie afstudeerrichtingen. Tevens is er een internationale variant. Naast onderwijs op school is er ook een stage en een afstudeerproject ingepland. Studenten kiezen zelf of ze na blok 10 of na blok 11 op stage gaan.

De lesstof voor de deeltijdse variant is afgeleid van die van de voltijdse variant.

Overwegingen

De beoogde competenties, de 'Body of Knowledge' en de ontwikkelingen in het werkveld zijn volgens de commissie op adequate wijze uitgewerkt in leerdoelen van de programma-onderdelen. Alle zes competenties komen zichtbaar in het programma voor. De beroepsopdrachten laten duidelijk het hbo-bachelorniveau zien die gedurende de opleiding in niveau opbouwt. Ook de mate waarin beroepsopdracht beroepsauthentiek zijn, neemt toe. Studenten bevestigen dat tijdens de visitatie, heeft de commissie naar tevredenheid geconstateerd.

De opleiding wordt door de commissie getypeerd als sterk vakgericht. Hierdoor heeft de opleiding geborgd dat studenten zowel voldoende vakinhoudelijke kennis opdoen, als dat zij vaardigheden verwerven om die kennis in de praktijk te kunnen toepassen. Met name is de commissie

positief over het taalonderwijs, dat adequaat is toegespitst op de juridische context. Ook ik de commissie erg positief over de internationale Engelstalige afstudeerrichting. Ook docenten en studenten waarderen deze specialisatie.

Beroepsopdrachten zijn in samenspraak met het werkveld geformuleerd en gevalideerd. De commissie vindt dit positief. Tevens is de commissie van oordeel dat Inholland heldere eisen stelt aan de werkplek, zodat het niveau en de geschiktheid van de werkplek in voldoende mate wordt geborgd. Door deze eisen waarborgt Inholland de kwaliteit ervan, zonder de vrijheid die studenten krijgen om een eigen invulling te geven in te perken. De commissie noemt dit een evenwichtige situatie.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Leeromgeving

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

De visie op leren is uitgewerkt in een aantal didactische uitgangspunten voor het inrichten van het onderwijs en de lesomgeving en ontwerpregels van de opleiding HBO-Rechten. De didactiek, werkvormen en begeleiding zijn gericht op diversiteit van studenten en een persoonlijke benadering. Bij de opleiding wordt uitgegaan van aansluiting bij het beginniveau en interesse/motivatie van de student, een activerende leeromgeving met een diversiteit aan activerende werkvormen, samenwerkend leren, zelfstudie en aandacht voor het leerproces van de student, waarbij feedback een cruciale rol vervult.

In de leerplanschema's uit het opleidingsprofiel is het programma en de competenties weergege-

ven. Van studenten die de deeltijdopleiding volgen, wordt meer dan bij de voltijdopleiding verwacht dat de studenten via zelfstudie de theorie doornemen en zelfstandig de opdrachten maken. Het aantal lessen per week is beperkt tot tien uren. De lessen zijn ondersteunend aan de zelfstudie. De toetsen zijn gelijk aan de voltijdtoetsen.

Overwegingen

De commissie is positief over het didactisch concept van de opleiding het competentiegericht onderwijsmodel en de invulling van het programma in de vorm van beroepsopdrachten. Ook is de commissie van oordeel dat de beroepsgerichte inrichting goed is aangepast aan de context en inhoud van het werkveld. Zo zijn er bijvoorbeeld voldoende activerende werkvormen.

Het programma van de opleiding kent naar het oordeel van de commissie een duidelijke opbouw. Door de vormgeving van het nieuwe programma van de voltijdse en deeltijdse opleiding en de uitwerking van de competenties stelt de opleiding studenten in staat de eindcompetenties te bereiken. De sterke beroeps- en vakgerichte invulling van het onderwijs past bovendien goed bij de beoogde eindcompetenties. Dit geldt niet alleen voor de voltijdse opleiding, maar ook voor de deeltijdse opleiding, omdat deze studenten dezelfde vakken volgen. De commissie staat positief tegenover de inspanningen van de opleiding om de rol van blended learning en activerende werkvormen te versterken.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Toelatingseisen voor de opleiding zijn een afgeronde havo-, vwo- of mbo-4 opleiding of het behalen van de 21+ toets. De opleiding monitort de aansluiting op de vooropleidingen en de kenmerken van de diverse groep studenten.

Bij de opleiding stromen relatief veel mbo-studenten in. Veel van deze mbo-studenten hebben moeite met Nederlandse taalvaardigheid. In het eerste jaar biedt de opleiding daarom efficiëntie-onderwijs op het gebied van taalvaardigheid.

De opleiding neemt de volgende maatregelen om uitval in het eerste jaar te voorkomen. Zo is Inholland Rotterdam in het schooljaar 2017-2018 de pilot Rotterdamse Aanpak gestart met mbo-keuzeonderwijs (mbo-keuzedelen), geeft Inholland extra begeleiding en lessen aan mbo-studenten. Ook voert de opleiding het 100-dagenprogramma uit waarbij de focus ligt op 'binden & boeien', weerbaarheid en het ontwikkelen van studievoordigheden. Onderdelen van het 100-dagenprogramma zijn een intensieve introductie, powerdagen en het aanbieden van workshops.

De intakeprocedure van de opleiding bestaat tot slot uit een studiekeuzecheck (SKC) met een online test, gesprekken met docenten en studenten en een studieadvies dat voor studenten die zich na 1 mei hebben aangemeld bindend is.

De deeltijdse studenten hoeven niet direct uit het werkveld te komen maar als ze daar wel al werkzaam zijn, kunnen ze onder bepaalde voorwaarden in plaats van een stageopdracht, praktijktijd inzetten met een assessment.

Overwegingen

Voor deeltijders zou het wenselijk zijn dat bepaalde onderdelen van het programma wat meer op de specifieke doelgroep worden afgestemd.

De commissie constateert dat Inholland voor de bacheloropleiding HBO-Rechten instroomeisen hanteert die overeenkomen met de instroomeisen van vergelijkbare opleidingen. De opleiding monitort adequaat of de opleiding voldoende aansluit op de vooropleiding en de kenmerken van de diverse groep studenten. Met name de aandacht van de opleiding voor mbo-studenten noemt de commissie positief.

De verschillen in het instroomniveau van studenten wat betreft de Nederlandse taalvaardigheid is groot. De opleiding is zich hier duidelijk bewust van. De commissie vindt het een prestatie dat de opleiding een gedifferentieerde mbo-groep met regelmatig een zwakke Nederlandse taalvaardigheid tot hbo-niveau opleidt en daarbij ook gericht aandacht besteedt aan het verbeteren van de Nederlandse taal.

Door het intakegesprek heeft de opleiding vanaf de start goed zicht op de ontwikkeling van studenten. De commissie waardeert de mogelijkheid om maatwerk te leveren. Het programma van de opleiding sluit dan ook aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. Bovendien waardeert de commissie het 100-dagenprogramma waarin de opleiding sterk inzet op binding en verbondenheid. Wel gaven studenten in het studentenhoofdstuk aan dat het voor deeltijdse studenten wenselijk zou zijn dat bepaalde onderdelen van het programma wat meer op de specifieke doelgroep worden afgestemd.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Personeel

Het gedreven docententeam is voldoende gekwalificeerd en in omvang toereikend. De expertise van het team als geheel is gevarieerd en beslaat zowel inhoudelijke kennis, methodieken, begeleidings- en toetsvaardigheden en onderzoekvaardigheden. Ook heeft het docententeam voldoende relevante ervaring in het werkveld. De aansluiting van het team met lopend onderzoek is door de leerkringen en het lectoraat adequaat. Inholland heeft een nieuwe lector aangetrokken, dit zal de contacten met het lectoraat verstevigen. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Bevindingen

De opleiding heeft vijf subteams, die zowel het onderwijs in de deeltijdse als de voltijdse variant verzorgen. Het eerstejaars team is gericht op het proces, het geven van informatie aan de student en binding (persoonlijk en dichtbij). De overige vier teams richten zich ieder op een afstudeerrichting en het bijbehorende onderdeel in jaar 2: de overheidsjurist, de bedrijfsjurist, de rechtsbijstandjurist, en de internationaal georiënteerde jurist. Elk team wordt gevormd door docenten met verschillende expertises en achtergronden. Het eerstejaars subteam overlegt ook maandelijks met het team van de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) omdat het onderwijsprogramma van de propedeuse gelijk is.

Het team van de opleiding HBO-Rechten bestaat uit 40 personen. 88% van de docenten beschikt over een masterdiploma en 5% is gepromoveerd. De docent/studentratio van het team is 1:27.

Het personeelsbeleid is gericht op teamverantwoordelijkheid, studentgericht werken en een juiste balans in kwantiteit en expertise in het opleidingsteam. Het docententeam kent een diverse inhoudelijke invulling: het team bestaat uit docenten met inhoudelijke juridische expertise en expertise op het terrein van methodieken, taal, en communicatie. Indien een vakgebied in het team

ontbreekt wordt een nieuwe docent aangeworven of worden bestaande collega's bijgeschoold, zoals onlangs voor het thema ICT is gebeurd.

De aansluiting van het team met lopend onderzoek is geborgd door de leerkringen en het lectoraat. Inholland heeft een nieuwe lector aangetrokken, met het thema toegankelijkheid van het recht. Zes docenten zijn betrokken bij een lectoraat.

Docenten volgen scholing op het gebied van didactiek (BDB) en toetsing (BKE/SKE). Twee docenten hebben momenteel een SKE-certificering behaald. Een aantal docenten heeft een cursus blended learning gevolgd.

Uit het informatiedossier en de gesprekken die de commissie voerde blijkt dat de werkdruk in het team hoog is. De docenten van HBO-Rechten hebben veel rollen (expert, begeleider, coach, commissielid, ontwikkelaar) en hebben veel vernieuwingen te realiseren. Om de werkdruk te verminderen is de teamvorming op een efficiënte taakverdeling gericht.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat Inholland over gekwalificeerd personeel beschikt. Ook is de omvang van het team toereikend. De docenten vormen voor studenten een inspirerend team en beschikken over diverse culturele achtergronden. Het team als geheel heeft voldoende expertise op het gebied van de vakgebieden waaruit de oplei-

ding bestaat, zoals juridische kennis, methodieken, begeleidings- en toetsvaardigheden en onderzoeksvaardigheden. Studenten zijn ook tevreden over de inhoudelijke deskundigheid van de docenten. Kwalitatief is er in een enkele periode frictie bijvoorbeeld op het gebied van privacywetgeving, ICT-vaardigheden en afstudeerbegeleiding, heeft de commissie geconstateerd. Hiervoor worden inmiddels bestaande collega's bijgeschoold. De commissie is hier tevreden over.

Tevens heeft het docententeam voldoende relevante ervaring in het werkveld. Ook het professionaliseringsbeleid komt de commissie als toereikend over. De formele kant van scholing heeft de opleiding door middel van het scholingsplan onder controle. Ook bestaan er in de leerteams regelmatige contacten tussen docenten onderling. Docenten hebben genoeg praktijkervaring, docenten gaan ook naar het werkveld. Studenten zijn ook heel tevreden.

Het lectoraat zorgt voor een adequate aansluiting van het team met lopend praktijkgericht onderzoek. De aanstelling van een nieuwe lector is een goede stap om de band met de lectoraten te verstevigen.

De recente curriculumvernieuwing heeft een behoorlijke druk op het team gelegd. Het management heeft docenten het vertrouwen gegeven en het heeft tijd gekost om docenten dit ook te laten ervaren. De commissie is positief over de sturing en begeleiding van het management; het management heeft adequate kaders gesteld en ook heeft het management docenten de ruimte gegeven in een bestaande cultuur. Daardoor bleef het docententeam grotendeels overeind. De commissie adviseert de opleiding er de komende tijd nadrukkelijk voor te zorgen dat de verbinding tussen de docenten behouden blijft. Nu heeft de commissie gezien dat het risico bestaat dat het team uit elkaar groeit en dat sommigen kunnen achterblijven in de vernieuwing van de opleiding. De commissie ondersteunt dan ook de doorontwikkeling van de opleiding op de punten die in dit rapport zijn genoemd en vertrouwt erop dat het management deze stappen ook daadwerkelijk zal zetten.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Voorzieningen en begeleiding

De huisvesting en de materiële voorzieningen van de opleiding zijn toereikend. De opleiding heeft de begeleiding in alle fasen van de opleiding adequaat vormgegeven. Er is veel persoonlijk contact met studenten en ook de informatievoorziening naar studenten is adequaat. De opleiding besteedt veel aandacht aan verbondenheid met studenten. De PCM-cyclus (Performance Competence Management) is een goede manier om inzicht te krijgen in de voortgang van studenten en deze bij te sturen. De tevredenheid van studenten over PCM kan worden vergroot. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaarden. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De opleiding is gehuisvest in een gebouw met kleine en grotere onderwijsruimtes met beamers en/of smartboards, computerruimtes, studielandschappen, servicedesk en kantinefaciliteiten. De docentenwerkplekken en onderwijsruimtes zijn zoveel mogelijk gecentreerd. De docenten beschikken over een laptop. De werkplekken zijn flexibel en worden gedeeld. Docenten hebben de beschikking over een mobiele telefoon van Inholland en Skype faciliteiten voor video-conferencing, chatten en bellen. De werkruimtes en collegazalen zijn ingericht voor het opnemen van weblectures. Studenten en medewerkers hebben een Inholland-account en daarmee toegang tot het internet via het Eduroam-netwerk van Inholland en (betaalde) kopieer-, print- en scanfaciliteiten.

De bibliotheek is sinds 2015 geheel digitaal en beschikt over een collectie vaktijdschriften, e-boeken, databases en wetenschappelijke artikelen die digitaal benaderbaar zijn. Om zowel docenten als studenten optimaal gebruik te laten maken van de digitale bibliotheek worden trainingen verzorgd door bibliotheekmedewerkers.

De onderwijsprocessen worden ondersteund door diverse digitale voorzieningen zoals Insite (intranet) en een nieuwe digitale leeromgeving

(LMS) per 1 september 2019; Moodle, Digitaal leveren en beoordelen gebeurt in Grade Work en Onstage is er voor de stageperiode en het afstuderen. Er zijn ook voorzieningen voor weblectures en het aanleggen van een toetsenbank. Sinds dit schooljaar is de opleiding gestart met het afnemen van digitale toetsen. Er worden pilots gedaan met vormen van blended learning en digitalisering, zoals het opnemen van colleges bestuursrecht met de mogelijkheid voor studenten om de les te volgen via livestream en vragen te stellen.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de huisvesting en de materiële voorzieningen voor de opleiding HBO-Rechten toereikend zijn. De commissie waardeert de invulling van de elektronische leeromgeving en docenten worden gestimuleerd optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden die de elektronische leeromgeving biedt.

De studiefaciliteiten en de geschiktheid van de onderwijsruimten, werkplekken en de digitale leeromgeving worden ook door de studenten als ruim voldoende beschouwd.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Begeleiding

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Inholland besteedt vanaf de start van de opleiding aandacht aan de binding met studenten. Dit komt tot uiting bij de begeleiding van studenten, studiesucces, persoonlijk maatwerk en het ontwikkelen van de competentie 'Professioneel Handelen'. Ook neemt de opleiding verschillende maatregelen om de uitval in het eerste jaar te verminderen.

De student reflecteert op basis van feedback en feedforward op zijn handelen als professional, gekoppeld aan de beroepsopdrachten. Met de mentor wordt onder andere de voortgang, het professioneel handelen en de taalvaardigheid besproken. Vanaf het tweede jaar werken studenten met de PCM-cyclus (Performance Competence Management), waarbij studenten werken aan zowel professionele als persoonlijke leerdoelen en reflecteren op hun gehele competentieontwikkeling.

Studenten met een functiebeperking worden zo nodig extra begeleid door de mentor of een coach. In het protocol 'Inholland over studeren met een functiebeperking' zijn de richtlijnen en faciliteiten hiervoor beschreven.

Alle informatie die de student nodig heeft om de stof te bestuderen en om de beroepsopdrachten te maken is te vinden in de digitale leeromgeving. Opdrachten worden digitaal ingeleverd en beoordeeld. Studenten kunnen deze informatie digitaal raadplegen vanaf iedere (externe) werkplek. Dit gaat om opleidingsdocumenten, het Studentenstatuut (studiegids), studiehandleidingen, formulieren, nieuwsbulletins, roosters en studieresultaten in het digitaal studievoortgangsregistratiesysteem. Studenten kunnen voor organisatorische kwesties dagelijks terecht bij het Servicepunt. De examencommissie houdt spreekuur voor vragen

rondom de beoordeling van toetsen, herkansingen, e.d. De mentor blijft ook een belangrijke bron van informatie voor studenten. De commissies werken samen in de onderwijscyclus, zoals beschreven in het Kwaliteitsbeleid domein BFL 2015-2019.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding de begeleiding in alle fasen van de opleiding adequaat heeft vormgegeven. De docenten staan dicht bij de studenten, ze kennen de student en de student voelt zich door docenten gekend. Het team is deskundig, collegiaal en heeft hart voor haar studenten. Ook studenten zijn heel tevreden over de begeleiding die zij ontvangen van docenten. De commissie vindt tevens dat de (digitale) informatievoorziening aan studenten sterk is.

De Inholland-credo's 'persoonlijk en dichtbij' en 'durf te leren' gelden zowel voor de begeleiding en ondersteuning van de student als voor de onderlinge manier van samenwerken binnen het team. In dit licht noemt de commissie de PCM-cyclus een goede invulling van het onderwijs. Studenten lijken nog minder positief over PCM. De commissie adviseert de redenen van deze negatieve tendens te monitoren en waar nodig de invulling van PCM te verbeteren, mede gezien de relatie met de competentie professioneel handelen. Dit dient de opleiding mede te zien in het licht van de verschillen tussen een SJD-er en een HBO-jurist. De leerlijn PCM wordt onder regie van de curriculumcommissie doorontwikkeld om meer samenhang tussen PCM in de verschillende jaren te realiseren.

De commissie beveelt tevens aan om het credo 'persoonlijk en dichtbij' beter te doordenken en uit te werken wat dit betekent voor de opleiding en het verwachte professioneel handelen van studenten.

De commissie constateert tot slot dat er aandacht is om goede voorwaarden te scheppen voor studenten met een beperking.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Kwaliteitszorg

De opleiding beschikt over een goed ontwikkelde systematiek voor kwaliteitszorg waarbij het hele team actief betrokken is. Input verzamelt de opleiding door middel van een breed palet aan kwaliteitsinstrumenten. Naast studenten en docenten zijn ook alumni en het afnemende beroepenveld actief betrokken bij de kwaliteitszorg. Tevens worden interne en externe stakeholders betrokken bij beoordeling en reflectie. De uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden bovendien tot structurele, snelle en adequate verbeteractiviteiten. De PDCA-cyclus wordt gedragen en geleefd door alle betrokkenen: de cultuur binnen het team is duidelijk gericht op kwaliteitsverbetering. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Bevindingen

Het onderwijsteam heeft een kwaliteitszorgcoördinator en werkt aan de hand van het kwaliteitsbeleid van het domein en de opleiding dat is beschreven in het jaarlijks te actualiseren kwaliteitsplan cluster Recht en Veiligheid (zie Kwaliteitsplan cluster Recht en Veiligheid). Het onderwijsteam overlegt periodiek met elkaar en voert kwantitatieve evaluaties door studenten, kwalitatieve klas-senevaluaties, docentenevaluaties en evaluaties door het werkveld

Naar aanleiding van deze evaluaties vullen de subteams de ontwikkelmatrix in. De actiepunten worden vervolgens in het onderwijsteam besproken en opgepakt. Ook de stages en het afstuderen worden geëvalueerd, door de coördinatoren afstuderen en stage. Daarnaast zijn er nog de evaluatiemiddelen, zoals de Nationale Studenten Enquête (NSE), Medewerkers Betrokkenheidsonderzoek (MO), de t-2 scan, het aansluitonderzoek en de HBO-monitor.

Vervolgens vinden verbeteracties plaats. Ook de visitatie van HBO-Rechten is aanleiding geweest voor verbeteractiviteiten binnen de opleiding. Daarnaast heeft de opleiding verbeterpunten gesignaleerd, op basis van evaluaties onder studenten en overige betrokkenen.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding beschikt over een goede systematiek voor kwaliteitszorg: er is een breed palet aan kwaliteitsinstrumenten voor handen, waarmee de opleiding input verzamelt van diverse belanghebbenden zoals studenten, alumni en het afnemende beroepenveld. De uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden tot structurele, snelle en adequate verbeteractiviteiten. Het gehele team van HBO-Rechten is actief betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. De Plan-Do-Check-Act cyclus krijgt hiermee op de juiste wijze vorm.

Ook worden interne en externe stakeholders betrokken bij beoordeling en reflectie. De opleiding evalueert het onderwijs periodiek en aan de hand van toetsbare streefdoelen. Studenten ondersteunen het beeld van een goed functionerende kwaliteitszorg: zij zijn ook nauw betrokken bij het kwaliteitszorgsysteem.

De commissie heeft gezien dat de opleiding serieus bezig is met zowel het borgen als het verbeteren van de kwaliteit van de bacheloropleiding. De grafisch vormgegeven PDCA-cyclus wordt gedragen en geleefd door alle betrokkenen: de cultuur binnen het team is duidelijk gericht op kwaliteitsverbetering.

Het systeem is goed opgezet en ook de uitvoering van de PDCA-cyclus zit beter in elkaar dan bij andere opleidingen.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat toetsstelsel. De opleiding heeft goede toetsmatrices en voor alle onderdelen uitgebreide rubrics ontwikkeld. De opzet van de formulieren is adequaat. De toetsing is door de beroepsopdrachten duidelijk gericht op de integrale competentieverwerving en bestaat uit zowel formatieve als summatieve beoordeling. Door middel van de toetsing kunnen studenten de leerresultaten bereiken. Docenten volgen scholing om hun toetsexpertise bij te houden. De examencommissie en de toetscommissie borgen adequaat de kwaliteit van de toetsing en beoordeling. Deze overwegingen in oogen-schouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequate systeem van toetsing.

Bevindingen

In het toetsbeleid van de opleiding HBO-Rechten staat valide, betrouwbare en transparante toetsing voorop. Naast de kwaliteit van de toetsing heeft het cluster Recht en Veiligheid een aantal doelstellingen in het toetsbeleid. Een daarvan is het bevorderen van leerprocessen (feedbackfunctie van de toets, peerfeedback, feed forward).

Het toetsprogramma en de toetswijze met criteria per studieonderdeel is opgenomen in het opleidingsspecifieke gedeelte van de Onderwijs- en Examenregeling (OER). Kennis, vaardigheden en competenties worden getoetst volgens de vastgestelde toetscriteria per onderwijseenheid. Deze criteria zijn op verschillende niveaus als beoordelingscriteria uitgewerkt in toetsmatrices voor de schriftelijke toetsen en rubrics voor de beroepsopdrachten en opgenomen in een dekkingstabel die opgenomen is in de zelfevaluatie. De rubrics zijn bij aanvang van de lessen aanwezig, zodat voor studenten duidelijk is wat wordt verwacht en hoe wordt beoordeeld. Bij de eindbeoordeling in Gradework (het digitale systeem waarin het nakijken plaatsvindt) wordt door de docent feedback gegeven, zodat de student weet waar zij nog aan moet werken.

De toetsing (zowel met kennistoetsen als met beroepsopdrachten) is dus gericht op formatieve en

summatieve beoordeling. De formatieve proef-toetsen en wekelijkse tussenproducten van een aantal beroepsopdrachten leveren feedback op en stimuleren de leerprocessen.

De opleiding heeft bij het herontwerp van het curriculum in 2015 gekozen voor geïntegreerde toetsing van grotere onderwijseenheden met meer focus op de beroepspraktijk door middel van beroepsopdrachten, met daarnaast kennistoetsen in de vorm van multiple-choice toetsen in jaar 1 en open-vragen toetsen in jaar 2. Doordat de studenten per blok hierdoor meerdere toetsen en toetsvormen krijgen, levert het toetsprogramma op verschillende manieren informatie op over de student en is de studievoortgang voor de opleiding te volgen.

De Body of Knowledge and Skills wordt getoetst met kennistoetsen in jaar 1 en 2, zoals vastgesteld in het landelijk profiel. De beroepsproducten in jaar 1 t/m 4 zijn een gerichte toepassing van de kennis en vormen een geïntegreerde toetsing van de benodigde kennis en vaardigheden.

De toetskwaliteit wordt geborgd door het team, door het beoordelen met vier ogen en afstemming in het team van de toetsresultaten. Zo wordt iedere toets (zowel schriftelijke kennistoets als opdracht) via het vierogenprincipe door een collega beoordeeld. Alle nieuwe toetsen worden daarnaast door de toetscommissie beoordeeld en daarna wordt iedere toets minimaal éénmaal per

vier jaar door de toetscommissie beoordeeld. Dit doet zij aan de hand van een checklist Toetsing.

Inholland investeert in scholing doordat docenten een BKE- of SKE-traject volgen. De opleiding heeft het streven dat alle examinatoren voor 2022 BKE-gecertificeerd zijn. Borging van de toetskwaliteit en externe validering, ligt bij de examencommissie en toetscommissie van de opleiding. De voorzitter van de toetscommissie is lid van de examencommissie. De examencommissie benoemt per studiejaar bijvoorbeeld de vakdocenten op hun expertise (zie ook standaard 11).

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding beschikt over een adequaat toetssysteem. Het toetsprogramma is samenhangend en overzichtelijk. De commissie is onder de indruk van de goede, strakke toetsmatrizen die de opleiding heeft gemaakt. De opleiding heeft tevens voor alle onderdelen rubrics ontwikkeld waarin heldere beoordelingscriteria zijn geformuleerd. De criteria zijn zichtbaar geëxpliciteerd en zijn herkenbaar in beoordelingen en beoordelingsformulieren. De opzet van de formulieren is adequaat. De inhoud van het beoordelingsformulier is afhankelijk van de beroepsopdracht en is ook vooraf helder voor studenten.

Ook is er duidelijk plaats voor zowel summatieve als voor formatieve toetsing. De toetsen zijn evenwichtig en eenduidig en zijn gericht op de integrale competentieverwerving. De beroeps-

opdrachten geven in dit licht een realistisch beeld van wat de student beheerst aan praktijkvaardigheden. De toetsing is ook duidelijk gericht op het ondersteunen van het leren. Doordat de studenten per blok meerdere toetsen en toetsvormen krijgen en de toetsing bovendien in complexiteit toeneemt, levert het toetsprogramma tot slot een rijkheid aan informatie op over de student en is de studievoortgang goed te volgen.

De kwaliteit van de toetsing is op verschillende manieren geborgd. Zo is er een duidelijke relatie tussen beoogde leerresultaten, toetscriteria en toetsvormen. De toetsing is verder zichtbaar gericht op het valide, betrouwbaar en transparant meten of studenten de beoogde kennis, vaardigheden en competenties in voldoende mate beheersen. Docenten volgen scholing op het gebied van toetsing. De commissie is wel van mening dat de ambitie van 75% BKE-gecertificeerde docenten eerder bereikt had kunnen worden.

De commissie is tot slot van mening dat de examencommissie en de toetscommissie voldoende in staat zijn om de kwaliteit van de toetsing en beoordeling te borgen. Zij beoordelen de kwaliteit van de toetsen tevens volgens een vooraf vastgelegde systematiek en volgen daarvoor de juiste procedures.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Gerealiseerde leerresultaten

Het afstudeerprogramma van de voltijdse en de deeltijdse variant van de opleiding bestaat uit een afstudeeronderzoek (scriptie), een eindcompetentieprofiel (inclusief mondelinge verantwoording) en een mondelinge presentatie van de scriptie (eindgesprek). De beoordeling van het eindniveau vindt plaats door twee examinatoren. De eindwerken van zowel de voltijdse als de deeltijdse variant getuigen van het bachelorniveau. De verantwoording van de beoordeling krijgt voldoende aandacht. Alle eindwerken zijn navolgbaar beoordeeld en de beoordelingen correleren met de kwaliteit van het werk. Het eindniveau wordt door onder andere de examencommissie in voldoende mate geborgd. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Het afstudeerprogramma bestaat uit een afstudeeronderzoek (scriptie), een eindcompetentieprofiel (inclusief mondelinge verantwoording) en een mondelinge presentatie van de scriptie (eindgesprek). De scriptie is het resultaat van de onderzoeksopdracht en heeft de vorm van een onderzoeks- of adviesrapport. Naast het schrijven van een scriptie wordt er bij het behalen van een voldoende voor de scriptie een mondelinge verdediging gehouden. Ook is er een afsluitend gesprek beroepsontwikkeling (PCM) waarin de student reflecteert op zijn professionele ontwikkeling tijdens de opleiding (verantwoording van het eindcompetentieprofiel).

De opleiding is van plan in 2020-2021 het afstudeerprogramma aan te passen. Tijdens het **nieuwe afstuderen** zal de student werken aan beroepsopdrachten en -producten die de competenties op hbo-niveau aantonen. De student studeert dan dus af op basis van een beroepsopdracht in plaats van op **een scriptie**.

Het plan van aanpak voor het afstuderen wordt door twee examinatoren beoordeeld: de afstudeerbegeleider en een tweede deskundige. De scriptie en de presentatie worden ook door twee examinatoren, waarvan er één een werkvelddeskundige is, beoordeeld. De opleiding organiseert

themabijeenkomsten voor de werkvelddeskundigen, bijvoorbeeld over onderzoeksmethodiek.

Alle studenten nemen deel aan een afstudeerkring waar acht studenten in het afstudeertraject aan deelnemen. Deze worden begeleid door de afstudeerkringbegeleider en hebben als doel dat studenten elkaar kunnen ondersteunen en inspireren bij het schrijven van het plan van aanpak en het eindproduct. Tevens zijn de afstudeerkringen erop gericht om feedback te geven en te werken volgens een planning.

Voorafgaand aan het studiejaar beoordeelt de examencommissie in samenspraak met de toetscommissie de afstudeerhandleiding en de beoordelingsformulieren. De examinatoren die het afstuderen beoordelen, worden door de examencommissie benoemd. De opleiding borgt de kwaliteit verder door ieder jaar een interne dan wel externe review uit te voeren. Deze worden door het externe lid van de examencommissie en de lectoren van het cluster Recht & Veiligheid uitgevoerd. Daarnaast worden er kalibreersessies georganiseerd met interne afstudeerbegeleiders en met collega-hogescholen. Ook wordt er bij twijfel over een beoordeling altijd gebruik gemaakt van collegiale toetsing.

Overwegingen

De afstudeeropdracht van de bacheloropleiding HBO-Rechten is volgens de commissie adequaat opgezet en is passend voor het eindniveau. De commissie ondersteunt de keuze die de opleiding

heeft gemaakt voor een beroepsproduct als afstudeeropdracht. De reikwijdte van het juridische werkveld kan door studenten voldoende worden bereikt. De opleiding biedt de studenten tijdens het afstuderen door middel van de afstudeerkringen voldoende structuur die het proces van samenwerkend leren adequaat ondersteunt.

De commissie heeft 16 eindwerken bestudeerd van de studenten die de afgelopen twee jaar afgestudeerd zijn. Dit betreffen 12 eindwerken van de voltijdse opleiding en 4 van de deeltijdse opleiding.

De visitatiecommissie stelt vast dat de eindwerken van zowel de voltijdse als de deeltijdse variant getuigen van het bachelorniveau. Ook de 'Body of Knowledge' van de bacheloropleiding en de vertaling daarvan in de praktijk van een hbo-jurist komen zichtbaar terug in de eindwerken. De commissie constateert wel dat geen van de studenten in het eindwerk een goede meta-analyse heeft gegeven. De commissie adviseert dan ook in de eindwerken meer aandacht te besteden aan de (analyse van de) context van de juridische vraag. De vraag wat de plek van de hbo-jurist in de samenleving is, moeten studenten beter kunnen onderzoeken en beschrijven in het eindwerk. Op deze wijze kan ook de onderzoekende houding en reflectie in de eindwerken beter tot zijn recht komen. Mede in het licht van de afronding van de competentie professioneel handelen is dit naar het oordeel van de commissie wenselijk. Studenten adviseerden tijdens de visitatie om in dit licht meer mensen uit het beroepenveld te betrekken, zodat studenten beter kunnen zien wat reflecteren als hbo-jurist inhoudt.

De commissie heeft geconstateerd dat het taalniveau bovengemiddeld is vergeleken met afstudeerwerken van andere juridische hbo-opleidingen. De scripties zijn volgens de commissie navolgbaar beoordeeld en de beoordelingen correleren met de kwaliteit van het werk. De verantwoording van de beoordeling eindwerken krijgt voldoende aandacht. Ook eindwerken rond de slaaggrens worden adequaat verantwoord: alle positieve beoordelingen zijn terecht met een voldoende gekwalificeerd.

Afgestudeerde hbo-juristen voldoen aan de wensen van het beroepenveld: organisaties die stageplaatsen en afstudeeropdrachten bieden, zijn tevreden over het niveau van de studenten. Uit de zelfevaluatie blijkt dat de opleiding complimenten van het beroepenveld ontvangt over de stagiaires en afgestudeerde hbo-juristen. De commissie waardeert dat.

Het niveau van de eindwerken is formeel geborgd via het beoordelingsformulier dat via kalibratiesessies verder is gespecificeerd, het vier ogen-principe bij en de expertise van de examinatoren. De examencommissie borgt de kwaliteit van de eindwerken adequaat en is naar het oordeel van de commissie zuiver in haar rol. De commissie heeft ook geconstateerd dat de dialoog tussen management en de examencommissie sinds de vorige visitatie is verbeterd. De commissie is hier tevreden over.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard. Dit geldt zowel voor de voltijdse als de deeltijdse variant.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Deze notitie is volgens het NVAO-format opgesteld.

Naam panellid (incl. titulatuur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden (1-3 zinnen)
Drs. R.R. van Aalst	Commissievoorzitter AeQui en controller bij TenneT
Mr. dr. H.J.L.M. van de Luytgaarden	Lector Preventive Law aan Zuyd Hogeschool en voorzitter van de Vereniging van Lectoren.
Mr. T.J.M. Joxhorst	Programmamanager AACSB aan de International Business School van de Hanze Hogeschool in Groningen
Iduna van den Assem	Student Commerciële Economie, Hogeschool Utrecht

De commissie werd bijgestaan door drs. A.N. Koster, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

11 februari 2020

Tijdstip	Wat
13:00-13:15	Inloop en ontvangst auditpanel
13:15-14:30	Vooroverleg panel
14:30-14.45	Opening
	Interactieve markt
14:45-16:45	Praktijk in onderwijs en beroepenveld
	Persoonlijk en dichtbij
	Diversiteit (15:30 uur Powerdag-presentatie)
	Taalbeleid
	Multidisciplinair: AR Law & Safety
	Toegankelijkheid van het recht
	Organisatieprocessen
16:45-17:30	Overleg evaluatiepanel

12 februari 2020

Tijdstip	Wat
09:00 – 9:15	Inloop en ontvangst panel
09:15 – 10:00	Overleg panel
10:00 – 11:00	Docenten
11:15 – 12:15	Studenten
12:15 – 13:00	Lunch
13:00 – 13:30	Examencommissie en toetscommissie
13:30 – 14:15	Managementteam
14:15 – 14:45	Inloop studenten
14:45 – 16:15	Intern overleg panel, inclusief ruimte voor extra gesprekken.
16:15 – 16:30	Terugkoppeling panel

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie rapport Bacheloropleiding HBO-Rechten Voltijd-Deeltijd (januari 2020), inclusief de bijlagen:
  - o Bijlage 1 Koppeling competenties HBO-Rechten aan Dublin-descriptoren en HBO-standaard
  - o Bijlage 2 Overzicht van de opleiding
  - o Bijlage 3 Aanbevelingen en resultaten accreditatiecyclus
  - o Bijlage 4 Voorbeeld Ontwikkelmatrix cluster Recht & Veiligheid
- Opleidingsprofiel HBO-Rechten
- Studiohandleidingen
- Selectie van toetsen
- Documenten over kwaliteitszorg
- Afstudeerwerken
- Basisdocumenten:
  - o Landelijk opleidingsprofiel
  - o Examencommissie en toetscommissie
  - o Opleidingscommissie
  - o Curriculumcommissie
  - o Beroepenveldcommissie
  - o Onderwijs- en examenregeling
  - o Eindtermen
  - o Overige documenten van de instelling en van commissies.
- Eindwerkstukken van 16 studenten; 12 van de voltijdse opleiding en vier van de deeltijdse opleiding